

MIT SANGERLIV

”Twinkle, twinkle little Star, How I wonder what you are”. En lille pige, vel omkring 7 år, står på en lille høj ude i haven. Hun kigger op på stjernerne og synger børnesangen med den engelske tekst.

Som barn boede jeg i England. De engelske børnesange sidder printet i hukommelsen den dag i dag.

Senere flyttede vi til København og boede hos min mormor på 5. sal. Jeg sad ofte ude på trappeafsatsen og sang, mens jeg ventede på, at min far skulle komme hjem fra arbejde. Det gav så dejligt genlyd i trappeopgangen. Og damen nedenunder kom og gav mig chokolade. En dag fik jeg hovedet i klemme mellem stolperne i gelænderet, og gik i panik, fordi jeg ikke kunne komme fri. Det er mine første erfaringer med belønning og straf for min sang.

Som barn og ung spillede jeg mange forskellige instrumenter. Da jeg var færdig med skolen og skulle vælge uddannelse, faldt det naturligt, at det skulle ”være noget ved musikken”. Jeg syntes bare ikke det virkede rigtigt med nogen af de instrumenter, jeg spillede. Så jeg valgte lidt i blinde, at så måtte det være ”sang”. Jeg forestillede mig nok, at det var den lette løsning, for i modsætning til instrumenter, hvor man skulle øve og træne, så mente jeg, at det ”at synge” var noget, man enten kunne eller ikke kunne. Jeg trådte det første skridt på sangens vej, uden at ane hvilken helt utrolig udviklingsrejse, jeg dengang drog ud på.

Jeg begyndte at tage sangtimer hos en opera- og kammersangerinde, i håb om, at jeg kunne blive optaget som elev på Det kgl.danske Musikkonservatorium. Som barn og ung havde jeg en klokkeklar og ren, lys stemme. Jeg har optagelser fra både før og efter jeg startede på sangundervisning. Når jeg i dag lytter til de optagelser, er det faktisk ret skræmmende at høre, hvordan min lyse og frie stemme langsomt bliver mere og mere ufri og forkrampet. Jeg vil ikke dadle hende for det. Jeg havde blot nogle behov, som hun ikke kunne indfri, og som det senere i min uddannelse skulle vise sig rigtig svært at finde hjælp til. Det vender jeg tilbage til.

Da jeg blev optaget på konservatoriet året efter, havde man netop indført en forsøgsordning, hvor man tog ekstra mange ansøgere ind, blot skulle man så efter et år op til en fornyet prøve, for at fortsætte. Til den fornyede prøve røg så godt som alle ud igen – incl. mig.

Fortvivlet var jeg. For når jeg ikke skulle synge, hvad skulle jeg så? Selvtilliden fik et grundigt knæk.

For at udfylde tomrummet tog jeg på højskole, et sted med en musiklinie. Her begyndte jeg at spille klarinet, for at se, om det så var noget, men den peb og skrattede, så det duede heller ikke. Til gengæld blev jeg hele tiden opfordret til at synge! Jeg genvandt noget af min tabte selvtillid, forberedte mig til en ny optagelse på konservatoriet, som jeg bestod. Denne gang uden forbehold.

Min konservatorietid var bestemt ikke nem. Jeg havde virkelig svært ved at finde mig til rette. Jeg havde mange problemer med min stemme, og mine lærere (for jeg havde faktisk op til flere) vidste ikke, hvad de skulle stille op med mig. Jeg var utroligt påvirkelig overfor stemninger, og da mine lærere i deres afmagt skældte og smældte, følte jeg mig som en rigtig umulig elev, blev mere og mere forkrampet, og selvtilliden nærmede sig faretruende nulpunktet. Jeg havde ingen højde, så jeg kunne velsagtens ikke være sopran. Jeg havde ingen kraft i det dybe leje, så alt var jeg heller ikke. Til ensemblesang blev jeg sat til at synge små bondepige- og stuepigeroller, men følte mig totalt fejlplaceret, som jeg stod der, et halvt hoved højere end alle de andre. Det var den rene jammer. Min redning blev et kursus, som den tyske sangpædagog og professor Paul Lohmann afholdt på

Musikkonservatoriet i Ålborg. I løbet af de 14 dage, som kurset varede, fik jeg en oktav (8 toner) i højden! Jeg blev sat til at synge "Nattens Dronning". Den fra Tryllefløjten med koloraturerne og det høje *f*, - over det høje *c*. Jeg fik ros. Det var mirakuløst, fantastisk, og næsten helt uvirkeligt.

Hvad var det, Lohmann gjorde, som de andre ikke kunne give mig? Ja, først og fremmest havde han en fantastisk indfølelse, og underviste alle forskelligt. Mine andre lærere havde hver deres specielle teknik og bestemte øvelser, som blev brugt til alle. Hvis de passede til én, så – fint. Hvis ikke man lige passede ind i deres skabelon, så var det bare ærgerligt. Jeg passede ikke ind i nogens skabelon. Lohmann gav mig præcis det, jeg havde behov for, og så skete der et kvantespring.

Han lod mig synge roller som bl.a. "Violetta" fra Traviata – En lyrisk, dramatisk koloratorsopran. Det var noget andet end de små bondepiger, jeg var vant til. Dette var mit sande jeg. Jeg var "kommet hjem"

Jeg besluttede at tage orlov, rejse til Tyskland og få undervisning hos Lohmann. Dette på trods af, at alle – min sanglærer, rektor, mine forældre mv – rådede mig fra det. Jeg søgte forgæves nogle legater - "man færdiggjorde jo først sin uddannelse før eventuelle videreuddannelser i udlandet". Jeg havde lidt opsparing og fandt nogle småjobs dernede, i et supermarked, som barnepige, rengøringsdame mv. På den måde finansierede jeg mine sangtimer. Jeg skulle have været der et år, men det blev til to. Den sidste undervisning fik jeg lov at skyldes for. Da var pengene sluppet op.

Altså kom jeg efter to år hjem, fattig på penge, men med et sangligt fundament, som gav en rigdom, jeg har kunnet bygge videre på.

Jeg fortsatte nu min uddannelse på musikkonservatoriets pædagogiske linie, men her blev jeg rigtig sat på prøve. Som del af undervisningen havde jeg "kaniner" - ja, dvs prøvekaniner – elever, som man kunne øve sig på. Jeg skulle både undervise dem på egen hånd samt under overopsyn af min lærer. Jeg brugte naturligvis Lohmanns principper. Min lærer mente, jeg skulle bruge hendes. Det førte til mange diskussioner hen over hovedet på en benovet lille elev, for trods min manglende selvtillid, har jeg aldrig kunnet gå imod det, som var sandt for mig.

Problemet opstod igen, da jeg skulle skrive min undervisningsrapport. Store diskussioner. Til slut indføjede jeg lidt af hendes sammen med Lohmanns, men det endte vist med at blive en ret rodet affære. Jeg nåede dog op over dumpegrænsen.

Men det er pudsig. Ligegyldig hvor jeg har færdedes, har jeg altid følt mig anderledes. Jeg blev ansat i Radiokoret og prøvede uden det store held, tror jeg, at ligne de andre med læbestift, neglelak og primadonna manerer. På et tidspunkt kom jeg på en "Stemme & krop" workshop hos Lisbeth Hultmann, som dengang var min kollega i Radiokoret. Her oplevede jeg til gengæld for første gang en anderledes måde at bruge stemmen på, hvor det netop gjaldt om at slippe kontrollen. Den kontrol, som jeg ellers holdt fast på for nu at være en dygtig, pæn og sød pige, som prøvede at leve op til andres forventninger. Det var befriende og sjovt. Jeg havde det altid skønt bagefter, og syntes faktisk jeg kom til at synge bedre af det.

Fra min tid i radiokoret husker jeg en sjov episode. Jeg har fra naturen en meget høj sopranstemme. En gang opførte vi et lidt nyere værk, hvor en akkord skulle bygges op startende med de dybeste toner, hvorpå de andre sangergrupper lagde flere og flere toner ovenpå. Som kronen på værket skulle jeg levere den sidste og øverste tone. Den tone udløste et solistillæg.

Senere blev jeg ansat ved Den jyske Opera. Første forestilling var operetten "Czardas fyrstinden" af Lehar. Inden start blev jeg spurgt, om jeg ville danse. Uh, ja tak, jeg elskede at danse! Forestillede mig, det var noget med at danse vals ved festscenen. Jeg anede ikke, at jeg i virkeligheden havde

sagt ja til at agere letlevende varietédanserinde. Vi var 4 piger, der iklædt korsetter, strudsefjer, opslidsede kjoler, fyldt i bh-skålen og barmen godt skubbet opad, skulle synge, spjætte med benene i cancan og flirte med mændene. Der kom den pæne, artige pige sandelig på pension. Hold da op, hvor var det sjovt!

*Kim Binzer siger: "Slut med damer!", men det tror vi ikke rigtig på.
(Czardas Fyrstinden på Den jyske Opera)*

En pudsigt ting, jeg bemærkede, var, at ofte påvirkede handlingen i det, vi spillede, stemningen i vores team. Under Czardas-fyrstinden var der simpelt hen så meget flirten, kæresteri, partnerbytte osv. I "Farinelli" var vi et oprørsk folk, der bevæbnet med høtyve råbte på "Revolution!". Og hvad skete? Splid, uvenskab, konflikter og sure miner i hobetal.

Under opførelsen af "Otello", gik der rygter om, at selveste Placido Domingo skulle gæstesynge. Vi (folket) skulle ligge for hans fødder og holde om hans ben i tilbedelse og beundring. Uh! Vi piger blev helt bløde i knæene og andre steder ved tanken. Tænk, at skulle røre med Placido Domingo's ben. Nå, desværre blev det ikke til noget.

Det var en travl periode. Jeg var på skift i Radiokoret i Kbh og holdt prøver i Århus og var på turné med Den jyske Opera. Ofte begge dele samtidig. Sideløbende gav jeg sangundervisning og fik samtidig flere og flere solistopgaver. Jeg var stolt og glad over at have sangen som min levevej. Men inde bag succesen tog en fornemmelse mere og mere form i min bevidsthed. Der manglede noget. *"Jeg måtte kunne noget andet og mere med min stemme"*.

Både denne forudelse og andre ting i min tilværelse skubbede mig på det tidspunkt i gang med min personlige udviklingsrejse, og jeg startede i en samtalegruppe hos en psykolog. Det var befriende at få lov at fortælle om ting, som lå mig på sinde, og jeg oplevede, at der faktisk skete noget med min stemme, som blev mere fri. I starten snakkede jeg udelukkende om, hvor hårdt, det var, for alle andre end mig. Efter et halvt år i terapi begyndte jeg at sige lidt om mig selv, panseret krakelerede, og jeg brød sammen i total opløsning.

Min "rejse" fortsatte i nogle mere kropsorienterede terapiformer. Her kunne jeg ikke intellektualisere mig ud af "problemerne". Til tider var det rigtig hårdt og voldsomt, men jeg fandt i processen mere og mere ind til mit autentiske jeg. Jeg mærkede på egen krop, hvordan følelser, åndedræt og krop (og dermed stemmen) er uløseligt forbundet. Jeg begyndte så småt at tage den nye viden med i min måde at undervise i sang, og en ny slags elever dukkede op, som ønskede at arbejde med deres stemme som led i en personlig udvikling.

Sideløbende med, at jeg fik åbnet mere og mere for mine følelser, opstod ønsket om for alvor at synge opera. Indtil da havde mit solorepertoire mest bestået af kirkemusik, danske sange, tyske Lieder mv. - et repertoire, som krævede en form for kontrol og korrekthed. I operaens verden åbnes følelsessluserne jo på vid gab, understøttet af musikkens brusende orkesterhav.

Dette måtte udforskes, og jeg tog på et sommerkursus i Nice hos den daværende direktør for operaen i Toulon, Jean Giraudeau. Det foregik på en kæmpe camp med kurser omhandlende alt indenfor musikken, og studerende, der kom fra hele verden.

Jeg havde været på en del sangkurser tidligere, hvor der normalt var ret mange deltagere, og som

regel fik man mulighed for at arbejde med 3-4 forskellige ting. Altså forberedte jeg 3-4 operaarier og troppede op med maven godt fyldt af blafrende sommerfugle. Det viste sig, at der blot var 4 tilmeldte! Og det blev intensivt på en måde, jeg ikke havde kunnet drømme om.

Min lærer spildte ikke tiden. Jeg indledte med at synge arien ”Un bel di vedremo” fra Madame Butterfly - stod der med alle mine talenter, og ønskede at gøre så godt et indtryk, som muligt. Og så begyndte han at føre mig. Jeg skulle ned på knæ, kigge ud over horisonten, få øje på skibet i det fjerne, langsomt op at stå osv. Jeg blev totalt stakåndet. Hvad med alle mine kontrolmekanismer? Dem kunne jeg da ikke holde fast i, når jeg skulle alt det.

Bagefter sang jeg den arie fra Verdi's ”Traviata”, som jeg havde forberedt, hvorefter jeg, som var det den simpleste sag i verden, blev opfordret til at indstudere hele resten af sidste akt! Jeg skal love for, at jeg fik travlt, når dagens kursus var omme. Noderne skulle indstudies, jeg søgte en pianist på campen til at træne med, teksten skulle oversættes, hvilket der gik mange timer med, så de fleste måltider foregik med min italienske ordbog ved min side, og så skulle det hele læres udenad. Faktisk pressede jeg mig selv så hårdt, at jeg på et tidspunkt begyndte at bløde fra tarmen. Jeg ville bare det her, - koste hvad det ville!

I sidste akt af Traviata ligger hovedpersonen Violetta for døden, afkræftet af tuberkulose (pudsigt, som så mange af operaens heltinder udånder brystsyge, men vidunderligt syngende til det sidste). Liggende på en seng og med spagfærdig stemme, skal jeg hilse og sige, at det er ret umuligt at kontrollere ret meget. Jeg opdagede, at stemmen godt kunne – faktisk meget bedre – uden min indblanding.

På kurset agerede vi statister for hinanden, og Jean Girardeau sang med en fuldtonende tenorstemme trods sin fremskredne alder alle de andre roller – kvindelige som mandlige – samtidig med at han agerede. En ret flot præstation! En anden operaarie, jeg havde forberedt, var Liu fra ”Turandot” af Puccini. Også her lød opgaven på indstudering af resten af scenen både før og efter den pågældende arie.

Historien foregår i Kina. Den opofrende og tro tjenestepige Liu elsker Calaf - sin herre. Han har dog kun blik for den onde prinsesse Turandot, som iskoldt har lukket sit hjerte for kærligheden og afviser alle bejlere. Liu tages til fange og tortureres, fordi Turandot ønsker at kende hendes herres navn. (Faktisk skulle jeg skride, men jeg missede det altid, fordi musikken på det sted var så vild, selv om Girardeau gjorde sit bedste for at vride armen om på mig lige der, hvor det gjaldt). Liu holder stand, synger i fortvivlelse sin arie, hvorefter hun griber en kniv fra sin bøddel og støder den i hjertet. Alle røres dybt, og Calaf kaster sig ned over hende. Der lå jeg nede på jorden, med en mand over mig fortvivlet kaldende mit navn ”Liu! Liu!”. Hold da op! Tænk, at opleve sådanne følelsesudladninger hos en mand på grund af lille mig. Jeg blev vistnok liggende lidt længere end nødvendigt. Skulle lige nyde oplevelsen.

Aldrig før havde min stemme været så frit og villigt et instrument. Jeg var udmattet, brugt, men totalt glad og opfyldt. Girardeau foreslog, at jeg og en medkursist sang en duet ved en elevkoncert, hvilket for mig var en meget stor ære. Jeg oplevede de medvirkende ved disse koncerter dybt professionelle. De klædte sig tilmed, som var de allerede verdensstjerner – store koncertrober, kjole og hvidt. Jeg havde ikke lige nogen balkjole i kufferten men fandt min bedste bomuldssommerkjole frem. Heldigvis havde min medsanger heller ikke medbragt koncerttøjet. Tror nok, vi faldt lidt igennem. Det følte vi i alt fald selv.

Nu havde jeg virkelig fået blod på tanden. Girardeau mente, at jeg havde noget ganske særligt i min stemme, noget unikt, og at jeg måtte kunne gøre karriere indenfor operaen.

Jeg trænede nu videre, indstuderede flere operapartier, og forberedte mig til kurset den følgende sommer. Jeg købte en kæmpe kjole i pink taft, som jeg mente nok kunne hamle op med de

kommende verdensstjerner ved elevkoncerterne dernede. Iført det pink skrud og nypermanentet hår fik jeg lavet nogle professionelle billeder, som nok kunne være en operadiva værdig. På opfordring af Giraudeau begyndte jeg at tage til auditions ved forskellige europæiske operahuse, hvor jeg konkurrerede med sangere fra hele verden.

Sommeren nærmede sig. Jeg var forventningsfuld og spændt. Faktisk havde jeg meldt mig til hele 3 kurser. Først i Jylland under Det danske Sangselskab, hvor det gjaldt danske sange. Herefter til Oslo, hvor Hildegund Lohmann, hustru til min nu afdøde tidligere lærer Paul Lohmann underviste. Nu godt opvarmet og med den pink drøm i kufferten skulle jeg direkte videre til Nice med blot en mellemlanding i Kbh. Fra lufthavnen ringede jeg hjem til min tlf.svarer. Der lå en besked: Giraudeau's kone var syg. Kurset var aflyst! Jeg blev nærmest paralyseret! Som at få en spand koldt vand i hovedet! Så tog jeg toget hjem til mig selv.

Giraudeau inviterede mig til at komme til Frankrig og få privatundervisning, men det blev aldrig det samme. Samspillet med de andre på kurset, hele stemningen manglede, og det pink dress blev ikke luftet.

Nu skete der i øvrigt noget andet. Sideløbende med den rivende udvikling på sangerfronten, gik jeg stadig i psykoterapi. Jeg opdagede, hvordan jeg hele mit liv havde levet i en slags osteklokke, afskåret fra mine følelser og en virkelig kontakt med omverdenen. Mens jeg stille og roligt fik åbnet for følelserne, dukkede der en angst op – en rædsel, vil jeg nærmest kalde det. Det blev klart for mig, at denne enorme rædsel havde været der det meste af mit liv, blot godt gemt bort i spændinger og blokeringer i min krop. Da angsten først var hentet frem fra sit skjul, fik det indflydelse på mig som sanger. Jeg blev mere og mere nervøs. Det kulminerede den dag, som jeg husker som noget af det mest pinlige, jeg har oplevet i mit liv.

Der var optagelsesprøve til Operaakademiet. Jeg skulle synge et par arier, og havde bl.a. valgt "Nattens Dronning" fra Tryllefløjten. Her havde jeg et klart fortrin frem for andre: Koloraturerne med det høje *f*, som sad krystalklart som perler på en snor.

Jeg var skrækkelig nervøs, og det udviklede sig faktisk til den store angst og rædsel, jeg kendte fra terapien. Min vejtrækning stoppede næsten totalt. Imellem numrene måtte jeg vende mig om og prøve at få vejret. Min akkompagnatør slog blikket ned, og vovede ikke at se mig i øjnene. Jeg vovede ikke at se dommerpanelet i øjnene. "Nattens Dronning", som skulle have været mit glansnummer, var ren fiasko. Jeg kom slet ikke op på de høje toner (det lød vel nærmest som den parodi, mange måske kender med Florence Foster Jenkins).

Åh, det var så forfærdeligt! I lang tid efter var jeg ved at krybe i et musehul, når jeg mødte nogen af censorerne fra den dag. Det var så pinligt.

På det tidspunkt havde jeg ellers nået et karrieremæssigt højdepunkt. Jeg samarbejdede med andre musikere og havde mange engagementer. Scenestærken blev mere og mere udtalt, og jeg måtte finde en måde at gennemføre de planlagte koncerter på. Jeg kontaktede min læge, som udskrev nervepiller, jeg kunne tage, når jeg skulle ud at synge. Virkningen var skam effektiv. Angsten forsvandt. Men hvad også forsvandt var nærværet, engagementet. Jeg kunne sagtens gennemføre, men det blev godt nok en temmelig trist og ligegyldig affære, som totalt manglede *nerve*.

Efterhånden skete der også det, at jeg begyndte at få dårlig hals sådan ca et par uger inden et kommende engagement. Det blev værre og værre, og i dagene op til mistede jeg totalt stemmen og måtte aflyse. Dagen efter var jeg rask!

At synge i kor var stadig ok. Her kunne jeg skjule mig i mængden, og jeg sang stadig i Radiokoret. Her er man imidlertid kun ansat for en årrække på 3-4 år ad gangen, hvorefter man skal til fornyet prøve, hvor man praktisk talt skal konkurrere med sine kollegaer om den bedste placering, eller om man måske helt mister sin plads til fordel for en nyudklækket ung og frisk stemme fra konservatoriet. En barsk verden, hvor det gælder om at have de spidse albuer klar, og ikke særlig kollegialt befordrende. Forude lå der en sådan foresyngning og ventede.

Det hele blev mere og mere uholdbart. Jeg forsøgte på alle måder at bekæmpe angsten, men den var og blev min overmagt. Det endte med, at jeg måtte sige fra - ikke blot fra korkonkurrencen, men som sanger i det hele taget. Det tog lang tid at nå til den beslutning. Jeg var sønderknust og ulykkelig. Sangen havde været mit liv, - havde fyldt det hele. Hvad skulle jeg nu? Nu var der bare ingenting. Jeg holdt helt op med at synge, og havde det sådan, at jeg end ikke havde lyst til at lytte til sang.

Dog fortsatte jeg med at undervise, og det udviklede sig mere og mere i en terapeutisk retning, hvor krop, stemme, åndedræt, psyke og følelser gik op i en højere enhed. Og i takt med, at jeg selv udviklede mig og blev mere fri, blev døren til en åndelig dimension ligeså stille åbnet på klem. En helt ny verden åbenbarede sig.

På det tidspunkt påbegyndte jeg et uddannelsesforløb i organisk psykoterapi. Den første dag på uddannelsen, hvor jeg i pausen gik rundt ude i haven, lød pludselig sang og musik inde fra kursuslokalet. Nogen havde sat musik på grammofonen. Det var forunderligt. Det var de samme sange, og præcis den indspilning, jeg havde hjemme, som jeg på det sidste havde været så tiltrukket af. Sange, som handlede om livet og døden – dybt spirituelle, den smukkeste poesi, komplicerede i deres tonesprog men utroligt smukke. *"Vier letzte Lieder"* af Richard Strauss, sunget af en overjordisk, smuk sopranstemme, Jessye Normann. De sange repræsenterede for mig noget ophøjet, noget uopnåeligt, som på det tidspunkt ikke var indenfor min rækkevidde.

Derude i haven tog jeg en beslutning! Den dag jeg følte, at jeg mestrede de sange, - dvs at jeg sangteknisk var i stand til at synge dem, - at jeg havde lært den komplicerede melodi, og at jeg bevidsthedsmæssigt var på et niveau, hvor jeg kunne "leve op til" deres budskab - da ville jeg tage sangen op igen.

Med mellemrum fandt jeg så sangene frem, sang dem igennem for mig selv, og fik dem mere og mere ind i stemmen. Psykoterapiuddannelsen lakkede mod enden, og det var sidste kursusdag. Jeg går ude i haven. Pludselig hører jeg dem igen! Sangene! Jessye Normann's smukke stemme:

*"Und die Seele unbewacht,
will in freien Flügen schweben
um im Zauberkreis der Nacht,
tief und tausendfach zu leben"*

Jeg er målløs! Det er som et tegn fra himlen. Ringen er sluttet! Det er helt ubeskriveligt, fantastisk.

Tilbage i terapilokalet fortæller jeg, hvad jeg netop har oplevet. Jeg beder så om at synge for de andre – *for at give en gave!* Med terapeutens healende hånd i ryggen synger jeg om livet og døden og sjælen, som løfter sig fri. Noget er transformeret inden i mig. Tidligere drejede det sig om at promovere sig selv, få succes og anerkendelse. Nu er det vendt. Sangen er en gave, et talent, jeg har

fået. Nu giver jeg gaven videre.

Der går dog nogle år, før jeg virkelig tager sangen til mig igen. Som om den nye bevidsthed har brug for tid til virkelig at fundere i mig. Livet fører mig mange steder hen. Til et kursus- og retrætecenter i Fakse Ladeplads. Til min livspartner Bent. Til Sverige og sidenhen Bornholm. Til en uddannelse og nogle års arbejde som social- og sundhedsassistent. Indimellem synger jeg en lille solo hist og her og tager en tjans som kirkesanger. Nemmest er et repertoire, hvor jeg er mere fri,

Workshop på Ølejr sommeren 2014. Jeg instruerer

som fx musical, negro spirituels mv. Og så den intuitive og frit improviserede sang, som jeg tager mere og mere til mig. Noget, hvor den gamle kontrol ikke så nemt kan sætte ind. Jeg videreudvikler den måde, jeg arbejder med folks stemmer, kalder det for holistisk sangundervisning og finder udtrykket ”lyssanger”. Jeg tager flere spirituelle kurser og uddannelser, og oplever hvordan den åndelige åbenhed influerer på hele min tilværelse.

Mens vi bor i Sverige, tilmelder jeg mig faktisk en optagelsesprøve til Operakoret i Stockholm. Ude midt i de svenske skove går jeg og varmer stemmen op. Det er den første større udfordring efter mit syngestop. Min indstilling er, at skulle jeg blive optaget, så er det da helt fint, men primært vil jeg bruge det som en pejlepind for, hvor langt jeg er nået med mig selv. Faktisk klarer jeg mig igennem første runde og går videre til runde to. Her stopper det så, men prøven er for mig bestået: Jeg kan stadig være med på et professionelt plan, - og ikke mindst: Scenestærken er væk!

Der begynder at komme lidt flere sangopgaver. Når jeg synger nu, er jeg fuldt nærværende og al angst er forsvundet. Jeg tager noget af mit gamle repertoire op og oplever, at det, som tidligere var svært, nu går ganske nemt og ubesværet. Jeg tør overgive mig mere og mere og stole på, at ”stemmen godt kan selv – når jeg lader være med at blande mig”.

Efterhånden er det som om, der er ”noget andet, der blander sig”. Det bliver første gang rigtig tydeligt, da jeg synger Schuberts ”Ave Maria” ved en bisættelse i en større kirke. Det er, som om noget tager over. Det er mig, der synger og ikke mig, der synger. Det opleves nærmest, som om min fysiske krop opløser sig i atomer. Jeg føler mig gennemsigtig og vibrerende. Jeg er til stede og ikke-eksisterende på samme tid. I denne tilstand synger jeg.

Man må sige, at når jeg synger på denne måde, er mit styrende ego sat helt og aldeles ud af kontrol. Jeg er dybt taknemmelig over at være blevet bragt dertil, at det i dag kan lade sig gøre, og jeg er fuld af ærbødighed over at blive brugt som et redskab for lysets vibrationer gennem min sang.

I bakspejlet kan jeg se, hvordan min sanguddannelse var starten på min personlige og åndelige udvikling. Hvordan de første øvelser var begyndelsen på min terapi. Og hvordan hver fase, jeg er gået igennem, har bragt mig nærmere der, hvor jeg er i dag. Jeg blev i sin tid standset! Det var nødvendigt for at finde en anden tilgang til at synge. Min sanghistorie har været en fantastisk rejse fra karrierefikseret operasanger til en syngende lysarbejder: *En lyssanger*.

Min sangrejse er slet ikke slut. I en alder, hvor de fleste sangere er gået på pension, fungerer min stemme bedre end nogensinde. Jeg ser med forventning frem mod næste kapitel.

Hermed lader jeg nu tæppet gå for næste akt på livets scene